

ר.מ.

הדרת ישיבת ירושלים

מישיבת ועדת החוקה, חוק המשפט
שהתקיימה ביום ד', כ"ט בחדר מ' תשי"ד-24.2.54 בשעה 08.45.

- השתתפו:
- ט. מונטגו - היו"ר
 - ע. מסף
 - ע. מיכילוב
 - ב. מזניה
 - ד. בר-רב-המי
 - ט. בגין
 - ט. הלל
 - י. הררי
 - ז. ורהמטיג
 - ע. סימון
 - ח. רובין
 - ג. שרון
 - י. שפירא

- בעדרו:
- י. בר-יהודה
 - מ. חביבי
 - י. כסה
 - ק. לוז
 - ט. לורנץ
 - ט. טבה
 - י. קליבנוב
 - ט. קסיס
 - ד. טרי
 - מ. תבורי

- נוכחים: א. כהן - היועץ המשפטי
ב. ידון - המשנה ליועץ המשפטי

- סדר-היום:
1. סדר ישיבות הועדה.
 2. חוק לתיקון פקודת בתי-משפט שלום.
 3. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט (הוראות מעבר).
 4. חוק ההסגרה.
 5. חוק בפקדים (הפסקת התיטבות).

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ט. מונטגו:

1. סדר עבודת הוועדה.

עלי להודיע לחברי הוועדה כי החל מהשבוע הבא בקייה את ישיבות הוועדה גם ביום ב'

היו"ר ט. מונטגו:

בשעה 11.30.

2. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט שלום.

היו"ר פ. מ. ארנא:
מני מציע לקבל את הצעת היועץ המשפטי להעביר את החוק לוועדת המשנה הדנה בחוק לתיקון דיני עונשין (דרכי ענישה). חבר הכנסת רובין ביקש להצטרף לוועדה זו כאשר תדון בחוק זה. מני חושב שאין לכך התנגדות.

הרחל: לקבל את ההצעה להעביר את החוק לוועדת המשנה לחוק לתיקון דיני עונשין (דרכי ענישה) ולצרף לה, כשתדון בחוק זה, את חבר הכנסת רובין.

3. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט (הוראת מעבר).

סעיף 3(ב)(המסד).

ח. כהן:
בישיבה הקודמת הודעתי לוועדה כי בפני בית-המשפט העליון תלוייה ועומדת השאלה אם שופטים יכולים בהרכב רגיל או בהרכב יותר גדול לסטות מהלכה שבצמח קבעו לפני כן, או לבטלה או לשנותה. בינתיים התנהל לפני כמה ימים הביור בענין זה בפני בית-המשפט העליון בהרכב סוגדל של חמישה שופטים, וזה כי... טרם נתנו את החלטתם המנומקת, הרי ברור כי רוב השופטים שישובו בדיון סבורים כי אין לו לגיטימציה העליון סטכות לסטות מהלכה שהם קבעו בעצמם לפני כן, מלא הם סטכות זאת תועבק להם על-ידי החוקק. גם הרכב יותר גדול אינו מטנה מבחינה זו. הלכה שנקבע מפילו בטעות על-ידי בית-המשפט העליון בהרכב של שלושה, אינה ניתנת לעיון מחדש ולשינוי על-ידי בית-המשפט העליון בהרכב יותר גדול. כמו כן, בדעות השופטים השונים ישנן וריטציות טובות. השופט זילברג הביע דעה שמילו היתה ההלכה קיימת זמן ארוך ביותר, והסתנו העתים עד כדי כך שההלכה הופכת גזירה שאין עוד לעמוד בה, הוא יכול היה להבין שיבקשו מבית-המשפט לשנות את ההלכה. אבל דבר זה פוגע ביציבות המשפט.

מני מציע לוועדה, על דעת מ"מ נשיא בית-המשפט העליון, להוסיף בסוף סעיף-קטן (ב): "בהרכב יותר גדול כזה יהיה בית-המשפט העליון רשמי לסטות מהלכה קודמת או לשנותה".

מני רוצה לפטט בענין זה את נשיא בית-המשפט העליון, אמר במחד מפסקי-הדין שלו כי אם יש לו ברירה בין אמת ובין יציב, כל זה אמת עדיף. בית-המשפט העליון דן בעניינים חשובים מאוד, בעלי חשיבות קונסטרוציונית רבה, בהרכב של שלושה שופטים. גם אם הוא מחליט פה אחד, ולא כל שכן כשהוא מחליט ברוב דעות, אין טום אפשרות לערער על החלטתו. אינני חושב שיש עוד סדינה בעולם שבה המצב הוא כזה שאין שום אפשרות לערער על החלטתו. יערער במקרים חשובים, ולא של קסציה, ולא של עיון מחדש. טענת בפני בית-המשפט העליון שהדבר הזה לא יתכן מפילו מבחינת עשיית הצדק הטבעי. אבל השופטים טענו שזה ענין לטחוקק לענות בו ולא להם. מפילו במהלכת הירדן הנהיגו לפני כמה חדשים בית-המשפט של קסציה. אם יושב בית-המשפט העליון בדרגת קסציה אחרי הערעור בדרגה שלישית, ויושבים אז אותם השופטים שלא ישבו בדיון שלפני כן.

עד אשר נצוץ להקים מצלנו עם בנין חדש של בתי-המשפט, אם יהיה צורך בזה - ואני מסופך בכך - יש לתת לבית-המשפט העליון את האפשרות לעיין מחדש בפסקי-הדין שלו.

י. ספירה:

האם לא טוב יותר יהיה אם בדרך השמלה
זו לאחד שיהיה בפנינו פסק-הדין המנומק
של בית-המשפט העליון? מני משער שאם תהיה בקשה מצד היועץ המשפטי
להחיש את סגן פסק-הדין מאחד שועדת החוקה מעו בינת לדעת מהי ההלכה
בענין זה, השופטים ודאי יעזו זאת.

מצלי מתעוררת השמלה אם אין הצעת
היועץ המשפטי בנושא חדש בחוק הזה. בהצעת היועץ המשפטי יש עיקרון
חדש, ומבחינו דנים כמין בחוק פרוצדוראלי, הדין בארכי בית-המשפט.

י. הררי:

בעיית הקסציה היא אחת הבעיות החשובות.
השיטה לפיה מותם השופטים צריכים לשבת
ולדון יחד וזה"כ לשבת בערעור המחד על פסק-הדין של השבי - מינה טובה.
כסדרון על קסציה, בחשוב על הבעיה הזאת, ואז לא תהיה לי התנגדות
שם ישבו בקביעות חמישה שופטים. אבל לפי מבנה החוק הזה המדובר
הוא בבית-משפט אחד, בית-המשפט העליון.

יתר על כן, מינבי רומה שום טעם לקבוע
זאת לאחר יבית-המשפט העליון החליטה כי מי-אפשר יהיה לשנות החלטה
שלו מפילו על-ידי הרכב יותר גדול.

מני מציע להשאיר את בעיית הקסציה
לדיון במשלה. אין זה מספיק אם היועץ המשפטי וס' מ' נשיא בית-המשפט
העליון דיברו על כך. הבעיה טעונה בירור בכל הדרגות, כמקובל לגבי
הצעה חדשה.

ס. בגין:

מדבריו של היועץ המשפטי לא קיבלתי
רושם שהמדובר בקסציה, אלא בנתן
אפשרות לבית-המשפט העליון לדון מחדש בהלכה שנקבעה על-ידו ולאפשר
לו לשנותה. זו שמלה בכבדה מאוד. יש כמין בעיה של יציבות התקדימים
והמשפט בתור שכזה. הבעיה חשובה מאוד להכרת המורחים, להכרת השופטים
ולכל מערכות השלטון במדינה. ודוקא מסום כך מינבי רומה אפשרות לצרף
את הצעתו הקונקרטי של היועץ המשפטי למעיק 3 בהצעת החוק המנובחת
בפנינו, אשר דנה בעניינים המובאים בפני בית-המשפט על-ידי האדוים.
הבעיה שהו באה על-ידי היועץ המשפטי, היא, אם אפשר לאחד כך, בעיה
שבין המדינה לבין בית-המשפט העליון. זוהי בעיה טובה לגמרי מן הבעיות
הטופיעות בהצעת החוק. מני מציע שהיועץ המשפטי יביא הצעת חוק בענין
זה על-ידי המשלה ובדרך המקובלת

אם תובא הצעת חוק כזו, הייתי מעדיף
שבענין שינוי הלכה קבועה לא יוטל הדבר על מספר מוגדל של שופטים
אלא על ההרכב הטלם של בית-המשפט העליון. כי מני מניח ששינוי הלכה
של בית-המשפט העליון היא דבר מאוד טרחיק לכת, ויש לתת אוטוריטה
גדולה מאוד לאותו הרכב הבא לשנות החלטה שנתקבלה על-ידי הרכב אחר.
אוטוריטה כזאת תינתן אם החלטה החדשה תתקבל על-ידי ההרכב הטלם של
בית-המשפט העליון.

ח. רובין:

לא בכון היה להכניס לדיון הזה את
המושג "קסציה", כי איש לא הציע במופן
מעשי להבטיג קסציה. מבחינו עסקנו בהרכב בית-המשפט העליון בדונו
על העניינים השונים הבאים לפניו. במסגרת זאת יש אפשרות להציע כל
מה שחושבים לנכון להציע.
הבעיה היא הצורך לתת בטחון מסויים המשפט,
ולא לשנותו בכל יום. בטחון זה ניתן על-ידי כך שמי-אפשר לשנות החלטות
של בית-המשפט העליון. מצד שני יש לדאוג לכך שלא תהיה התאבנות של
ההלכות. צריך ללכת בדרך-ביניים, שתתן את שני הדברים. נדמה לי שמיג
זאת על-ידי כך שנקבע כי אם בית-המשפט העליון רוצה לסטות מהלכה שקבע,
יצטרך להוסיף להרכב עוד שני שופטים.

24.2.54

חוק לתיקון פקודת בתי המשפט
(הוראות מעבר).

ח. רובין:

בישיבה הקודמת היתה הדגשה מצד היועץ המשפטי על שמיעת הצדדים במקרה של הרחבת ההרכב. לפעמי האופטיים צריכים לקבוע עמדה בשאלה משפטית מסוימת שמינה קשורה בשמיעת הצדדים. במקרה כזה, לדעתי, אין צורך בשמיעת הצדדים שנית. אבל אני מוכן לוותר בנקודה זו.

אני מציע שמפטר יהיה לסטות מהלכה על-ידי הרחבת ההרכב, וזאת על-פי בקשת שני הצדדים - ואז צריך יהיה לשמוע את הצדדים מחדש - או עם נשיא בית-המשפט העליון יחליט על כך לפני התחלת שמיעת המשפט.

ז. ורהפטיג:

לו היה כתוב בחוק כי אין בית-המשפט העליון רשאי לסטות מהחלטותיו, הרי ההצעה שהו באת על-ידי היועץ המשפטי היתה ברוח חדש. אבל לי אין כל ספק שלפי החוק הקיים יכול בית-המשפט העליון לסנות החלטה שנתקבלה על-ידו, שהוא מינו רוצה להשתמש ברשות זו. לכן באת ההוראה שהוצעה על-ידי היועץ המשפטי רק להבהיר דבר שמינו די ברור.

ח. כהן:

הצעת המשלה היא כי נשיא בית-המשפט העליון יהיה רשאי להורות כי בענין מסויים ידון מספר יותר גדול של שופטים, ובלבד שמספרם לא יהיה זוגי. כשהוועדה התחילה לדון בסעיף זה בישיבה הקודמת, נשמעו מצד חברי ועדה שונים טענות, בגלל מקרים יוכל נשיא בית-המשפט העליון להורות שידונו במספר יותר גדול של שופטים. היו שאמרו כי אפשרות זו צריכה להינתן רק במקרה שמתעוררת בעיה משפטית חשובה. היו שאמרו שאפשרות זו צריכה להינתן רק כאשר מתעוררת בעיה מסוימת. היו שאמרו שהיא צריכה להינתן רק כשהוא יבטל או יסטה מהחלטה קודמת של בית-המשפט העליון. עם כן, כל הנימוקים היכולים להביע את נשיא בית-המשפט העליון להורות מה שהוא יכול להורות לפי החוק הזה, שייכים לנושא. אפשר להתוכח עם יש לפרט את הנימוקים, או חלק מהם, או לעבור עליהם בסתיקה, כפי שהמשלה הציעה בהצעת החוק המקורית. אבל מי-אפשר למטר שההצעה או מתן ההדרכה לבית-המשפט העליון בגלל מקרים יש להשתמש בזכות הזאת, יש בה מסוים נושא חדש. אם הוועדה רוצה לא לקבוע כגון מה יהיו הנימוקים שיביעו את נשיא בית-המשפט העליון להשתמש בהוראה זו, מי-אפשר לטעון כי ההצעה שהבאתי בענין זה מינה שייכת לנושא. (ברגע זה מינני רוצה להיכנס לויכוח בשאלה שעורר חבר הכנסת בגין, אם ההרכב הפתאים בשאלה כזאת הוא של כל שופטי בית-המשפט העליון; אני מאוד נוטה לזה).

החלטת:

לקבל את הצעת י. שפירא לדחות את הסיכום בסעיף קטן 3(ב) עד לקבלת פסק-הדין הסנומק של בית-המשפט העליון בענין זה.

סעיף 3(ג).

ח. רובין:

אני מציע לסחוק את פיסקה (2).

י. הררי:

אני מציע להשאיר את הסעיף כפי שהוא.

ז. ורהפטיג:

אני מציע לסחוק את הפלילים "כבית-משפט לערעורים" במשפט הראשון.

אני מקבל את ההצעה לסחוק את סעיף-קטן (2). זה בהתאם למחיקת פרט (3) בסעיף-קטן (א).

ה. כהן:
בני מסיע לוי עדה להכניס זמן ברוש חדש, לא ברוש חדש מבחיבה פורמלית, אבל דבר שלא היה בהצעה המקורית של הממשלה.

עד כה היה בית-המספט המהוני יושב בהרכב של שלושה בנותם שופטים פליליים בהם הנושט היה צפוי לעונש מוות. עם ביטול עונש מוות על רצח מותר יהיה לבית-המספט המהוני לשפוט מות על רצח בהרכב של שופט אחד, מפני שלא יהיה צפוי לעונש מוות אלא למאסר עולם. מולי כדמי לוועדה לאקול גם לא לשנות את החוק ל הקיים ולקבוע כי בעניני רצח יושב בית-המספט המהוני בהרכב של שלושה.

מינוני מתנגד למחיקת פרט (2).

י. הררי:
בני תוסך בהצעת היועץ המשפטי.

ט. בגין:
הייתי מסיע לחייב את בית-המספט המהוני לשבת בהרכב של שלושה לא רק במספטי רצח אלא גם בשבתו כבית-משפט פלילי על פשעים.

בני תוסך בהצעה למחוק את פרט (2).

הייתי מסיע למחוק גם את המלה "החלטות".

ח. כהן:
במקום "החלטות ביניהם" ו"נוי ביניהם" נכתוב כפי שהחלטנו לבבלי סעיף קודם: "בקשות ביניהם".

ד. בר-רב-המני:
הצעת היועץ המשפטי חורגת לגמרי ממסגרת החוק הזה. עד עתה הדבר שקבע את הרכב בית-המספט המהוני בענינים פליליים היה העונש הצפוי ולא העבירה שבוצעה. הייתי מבקש מן היועץ המשפטי שלא לסבך אותנו בחוק זה. בני חושב שיש בהצעה זו ברוש חדש, לא מבחיבה פורמלית אלא מבחיבה עיונית. אפשר לפנות אל הממשלה ולהציע לה שתציע לכנסת הצעת חוק בענין זה.

ח. כהן:
ראיתי שחברתי להפנות את השוטה לב חברי הוועדה דוקט בשעת הדיון בחוק זה, הקובע את הרכב בתי-המספט השונים, לעובדה שאל שינוי בענין זה על-ידי קבלת החוק לביטול עונש המוות על רצח. מספטי רצח היו השריד המהוני שבדיון עליהם יושב בית-המספט המהוני, כשהוא דן בדרגה ראשונה, בהרכב של שלושה שופטים. טוב שחברי הוועדה יתנו את דעתם לכך שגם לא יוכנס שינוי בענין זה, הרי יצאנו מכסבי-המספט המהוני מינו יושב כבית-משפט לערעורים הוא ידון מטעם בכל המקרים בהרכב של דן-יחיד.

ז. ורהפטיג:
הצעת החוק הזו דבה במיזה הרכביה לדון בית-המספט בכל ענין. הנושט מינו בית-המספט המהוני כבית-משפט לערעורים, אלא הרכב בית-המספט המהוני וזאת הנושט הוא בהרכב, מותר להציע הרחבת ההרכב. אם יש טפק בכך, אפשר להעביר את הענין להחלטת ועדת הכנסת.

ח. כהן:
אם הממשלה מציעה כי במספטי רצח ימשיכו לשבת שלושה שופטים בבית-המספט המהוני, מינוני רומה בכך שגלה עקרינית חושב שמישהו מתנגד לזה. זהו שגלה של תקן. התקן מינו מספטר לנו להוסיב שלושה שופטים במקרים מהירים.

רט.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
24. 2.54
חוק לתיקון תקודת בתי-המשפט
(הוראות מעבר).

ח. כהן:
אך השאלה שהתעוררה בסעיף-קטן (ב) יש
לה חשיבות רבה, והיא מחייבת דיון יותר
טעמיק. ונבי שומל את עצמי ואת היו"ר האם לא כדאי שמביט את השאלה
מחדש בפני ההשילה, על-מנת שתציע הצעת חוק חדש, שתוקבת, מפילו
לקריטה ראשונה.

הוחלט: להפסיק את הדיון בחוק עד שתתקבל החלטת
הממשלה בנוגע להצעת היועץ המשפטי
להציע הצעת חוק שתוקבת.

4. חוק המסגרה?

ד. בר-רב-המי:
הילוקי הדעות בוועדת המשנה היו מסביב
לשאלה מה טי סותר להסגיר, והאם סותר
להסגיר גם מזרח ותושב ישראלי. זוהי השאלה היסודית שעליה עלינו
להחליט, מפני שמטנה - מסקנות לגבי כל סעיפי החוק. במידה שתתקבל
הדעה כי אפשר להסגיר גם מזרח ישראלי, החברים
לכן ילכו הדרך של ציטוט העבירות שעליהן אפשר יהיה להסגיר, ובמידה
שתתקבל ההצעה שמי-אפשר יהיה להסגיר מזרח ישראלי, הם יהיו יותר
ליברטליים בקביעת העבירות שעליהן אפשר יהיה להסגיר. על כן
הבאנו את הדבר לסלימת הוועדה, על-מנת שתחליט בשאלה העקרונית הזאת.

ס. בגין:
לא רק בקשר עם בעיית המסגרת מזרח
אלא בקשר עם כל הבעיות המתעוררות בחוק
יש מי-בהירות רבה. עלינו לעבור על החוק סעיף סעיף.

היו"ר ס. מונט:
אם כך - נדחה את הדיון. היה לי רושם
כי על הוועדה להחליט רק בשאלה העקרונית.

הוחלט: לדחות את הדיון בחוק.

5. חוק ביטחון (חוקת הנישנות).

סעיף 1.

ח. רובין:
נבי מציע להוסיף בהגדרת המונח "נפקד"
את המלים: "אך המונח "נפקד" בחוק זה
ובחוק היסודי אינו כולל את משר נמצא בחוק בישראל".

ז. ורהפטיג:
זה נושא חדש.

ח. רובין:
מיט לא יגיד שזה נושא חדש אם לא
אזכיר את החוק היסודי. אך לדעתי, סותר
גם להזכיר כהן את החוק היסודי, כי כבר בהגדרה הראשונה צוטט החוק
היסודי. לכן סותר לי להגיד כי החוק היסודי יחול, פרט להגדרת
"נפקד".

היו"ר ס. מונט:
אם אינך מזכיר את החוק היסודי, אינך
מוסיף אלא גורע.

ד. בגין:

למעשה אין פה הגדרה חדשה של "נפקד". זוהי חזרה על ההגדרה הקודמת.

ז. ורהפטיג:

אני מתנגד לכך שבגזע על הצעתו של חבר הכנסת רובין. לא יתכן שבגזע לכנסת היעדר חוק בנוגע להספקת התמיכות, ובקשר עם זה יתקיים ויכוח בכנסת על שאלת הנפקדים.

ח. רובין:

גם אם יוחלט כי אין אפשרות להכניס את הצעתי הרשונה, תציע להוסיף בסוף הגדרת המונח "תקופת נפקדים" את הפסוק הבא: "או התקופה שבין היום שבו נהיה מדח לנפקד לבין היום בו בעשה לתושב ישראל כאוה". ואז חוזר אותו דעיון.

היו"ר ג. ארנון:

על חבר הכנסת רובין לבסס את הסתייגותו במפורש שלא יהיה בה בוטא חדש. אז יוכל להגיד בכנסת כל מה שירצה להגיד.

הוחלט:

להעביר את השמלה לוועדת הכנסת, על-מנת שתחליט אם הצעתו של חבר הכנסת רובין היא בוטא חדש או לא.

ט. בגין:

אני תציע שבשם גולה אחרת במקום "יסודי", למשל "העיקרי". מנחנו ששתפשיח במונח זה ביחס לחוקי היסוד, חוקים קונבנציונליים.

ח. כהן:

אני מקבל את ההצעה. בשם גבולות שהשתמשו בו בפקודת הפרשנות.

ז. ורהפטיג:

אולי נכתוב במקום זאת "חוק נכסי נפקדים".

הוחלט:

לם להשתמש במונח "יסודי". משרד המשפטים יקבע את הנוסח הסופי.

ד. בר-רב-המלי:

הייתי רוצה לדעת אם ההגדרות הסופיעות כגון מושגים מההגדרות הקודמות.

ח. כהן:

לפי חוק נכסי נפקדים אין "נפקד" אם אין לו נכס בישראל. בחוק זה מנחנו קובעים כי יוכל להיות נפקד גם אם אין לו נכס בישראל, מפני שדבר זה חשוב לגבי ההתייחסות.

ד. בר-רב-המלי:

האם יש ססיה גם ביתר ההגדרות ?

ט. ידיון:

ההגדרות האחרות אינן קיימות בחוק היסודי.

חוק בפקדיה (הפסקת ההתיישבות).

ח. רובין:

מינני יודע מדוע צריך לדבר על "זכות תביעה". צריך להגיד גם זה הליך טפטי או אין זה הליך טפטי, אבל אין לערוב את המושג "עילת תביעה" או "זכות תביעה".

ח. כהן:

מילו היה זה בכלל ה"זכות תביעה", לא היה לנו כלל צורך בהגדרה. ההגדרה באה להכליל ב"זכות תביעה" דבר שאינו כלול בה.

ז. ורהפטיג:

מני נציע לכתוב: "זכות תביעה", לרבות כל עילת תביעה וכל הליך טפטי".

הו חלט: במקום הסלה "פירוט" תבוא הסלה "לרבות".

הסעיף נשאר פתוח עד לקבלת החלטת ועדת הכנסת בנוגע להצעתו של חבר הכנסת רובין.

סעיף 2.

ח. כהן:

פירוש הסעיף הוא שההתיישבות של זכות תביעה, כפי שהיא מוגדרת, תיפסק למשך תקופת הנפקדות כפי שהיא מוגדרת.

ס. בגין:

מני נציע לכתוב: "כל זכות תביעה של נפקד או נגדו, בין אם המפוטרוט או הנפקד הוא צד דרוש למיטוטה --".

ח. רובין:

לבני מנשים הנפגעים בחו"ל, מריבין, שרכושם נמצא כמון ברשות המפוטרוט או, במידה שרכושם קרקעי - בידי רשות הפיתוח, יש אפשרות בגבולות החוק לבכסי נפקדים לקבוע כי אמר יהיה לתבוע טילוי תביעה מהמפוטרוט, במידה שרכושו של הנפקד טפטיק לספק את התביעה ובמידה שהתובע מוכיח את זכותו.

ז. ורהפטיג:

סעיף 2 צריך להגדיר את תפקידו של החוק. תפקידו של החוק הוא להגן על הנפקדים הנפגעים בחוץ-לטרף שיש להם תביעות כלפי המנשים הנפגעים בדרך. מנחנו טעכבין את ההתיישבות של תביעותיהם. מצד שני תפקידו של החוק להגן על בעלי חוב בדרך וגם במרכות אחרות, שיש להם תביעות כלפי נפקדים. החוק גם לקבוע כי תביעות אלה לא יתישבו. לנזשים ישנן תביעות גם ביחס לנפקדים שאין להם נכסים בדרך, ואין טעם לתבוע את התביעה. זהו החלק של החוק אשר בו יש הרחבה של המושג נפקד. אבל ישנם גם נפקדים שיש להם נכסים בדרך, והשאלה היא אם רק בגלל האפשרות לקרוא אותם "נפקדים" יש צורך להטריך את תקופת ההתיישבות. כי הרי פה יכול הנוטה לתבוע את המפוטרוט.

אולי מוטב לכתוב במקום "ההתיישבות

תעכב" - "ההתיישבות תיפסק" גם, לכשל, ההתיישבות היתה על סף חיסולה, במשך שבעים לפני חיסולה, כי אז כאשר תיפסק ההפסקה שלפי החוק הזה, ישמרו לתובעים רק שבעים.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
24.2.54
חוק נפקדים (הפסקת תמיכות).

ר.ט.

ט. ידין:

על זה יש תשובה בטעמי פנים הבנים.

י. שפירא:

מאחר שהחלטנו מה שהחלטנו בחוק הנפקדים, נוצר מצב מסויים שגם ערבים וגם יהודים היו ובשאר "נפקדים", לפחות שהם בטעמים במרץ. אבל חוק הוא חוק. ונדמי שמין כוונה שגם על-ידי יהודי שנחשב לנפקד מפני שבאותה תקופה עבר מעיר לעיר, לא יוכל להיגבות מפני שתיגמר תקופת התמיכות. הדבר טעון תיקון.

ערבים רבים חזרו מרצה אחרי המלחמה והם יושבים במרץ כדיון. איש אינו חושב לנגוע בהם לרעה. אבל הם נפקדים, וכנראה שהם יהיו נפקדים עוד הרבה שנים, כל עוד לא יהיה שלום עם הערבים. הדבר גם אינו טענין. את הנפקדים הם יושבים במרץ כחוק, וזה הדבר החשוב. מלא שדבר זה קובע רק בטביל עסקים. מנשים כאלה בטעמים במרץ, ויש חלק מרכושם שלא שוחרר. אבל במידה שרכוש שלהם שוחרר, או שהם רכשו בכסים חדשים בינתיים, הרי ההגדרה החדשה של "נפקד" מעוררת בעיות. אפשר יהיה לכוון בתביעות כלפי המנשים האלה גם כעבור 15 שנה. אינני חושב שמנחנו רוצים בטעם זה.

הנוסח

ט. בגין:

דוטבי שנפתור את הבעיה אם נכתוב "תקופת הנפקדות תתעכב,

או תיפסק כל זכות - -".

אני סובר שעל-ידי החוק הזה מנחנו עלולים לעשות דבר חסור טעם. בין הנפקדים ישנם אלפי מנשים שהם מוייבים מוצהרים של מדינת ישראל. החוק הזה כאילו נותן להם זכות לתבוע מדינת ישראל ובמדינת ישראל. אין להתעלם מן הקושי הזה.

י. שפירא:

הבעיה הזאת חסורה טעם. העיקרון שלנו הוא שבת-המשפט אינם בזקקים לטענות של מנשים הנמצאים במצאות מויבות. וכאן מנחנו מוותרים להם כי יש להם זכות תביעה וזכות הופעה בפני בתי-המשפט שלנו.

ח. כהן:

גם היום יכול נפקד לקבל מהאפוטרופוס רשות להופיע בפני בית-משפט.

ח. רובין:

לדעתי צריך להוסיף אחרי המלים "תביעות של נפקד" את המלים "במידה שלא מוטשו על-ידי האפוטרופוס לנכסי נפקדים". אחרת אפשר להגיש תביעה גם במקרה שהתביעה כבר מוטשה על-ידי האפוטרופוס.

ח. כהן:

גם המשלה התלבטה קשות בשאלות אלו. כל השיקולים שהובאו על-ידי חברי הוועדה עמדו גם בפני המשלה. ואם בכל זאת הציעה המשלה מה שהציעה הרי זה מפני שהיא חשבה, שלא כפי שחושבים במנגליה, שנועלים את דלתות בית-המשפט בפני מוייבים, שמנחנו מוייבים צריכים לסגור את כל דרכי הסעד המשפטי, מפילו בפני מוייביו. יתכן שבענין זה המשלה יותר מדי בדיבה וליברלית, ויתכן שהיא צודקת, אבל זוהי עמדתה. למעשה זהו קו עקבי, בהתאם לפה שנקבע בחוק נכסי נפקדים, שאף הוא כבר פתח פתח לאפוטרופוס לנכסי נפקדים ולוועדה המייעצת לו, ובמידה מסויימת ליועץ המשפטי ולמשלה, לשחרר נפקדים מכבלי החוק ולאפשר להם לעמוד על זכויותיהם, על אף טעמי הנפקדות שלהם.

א. כהן:

אשר להעדרותיהם של חברי הכנסת ורהמטיג ורובין, נמצאים במדף הרבה סגור כנסדות, בעיקר בנקיון, שיש להם שטרות, והיו יכולים להגיד תביעה בגד המפורסר לנכסי נפקדים, אבל הם נמנעו מעשות זאת מפני שלם רבו לתבוע את המפורסר. ההצעה הזאת באה להקל עליהם ולה שמתוך שרבו לעשות עטור חסד, לא תבעו את המפורסר לדין ולא פאשו את תביעותיהם עד היום הזה, שלם יצאו וידם על התחובה. הסדור בעיקר בנסדות כספיים, אם כי יש גם אנשים פרטיים שהדבר נוגע להם. האפשרות הינה רוצה להם יטבלו.

לשאלתו של חבר הכנסת ספיר: החוק

אינו בא לפתור את הבעיות שלם יכולנו לפתור אותן באוקיים הקודמים. החוק הזה בא לתת הקלה אחת על הרבה סגור הנסדות שישגן באוקיים קודמים, אך אינו בא לפתור את כל הבעיות המתעוררות שלם יכולנו לפתור אותן עד עתה. ונבי טודה כי הבעיות בעינן עומדות.

אבי רוצה להציע נוסח יותר מדויק

לכת מזה שהציע חבר הכנסת בגין לגבי "זכות תביעה":

"זכות תביעה" - לרכות עילת תביעה,

וכן כל הליך בדיון מזרחי לפני כל בית משפט או בית דין או הסקיד המסדר עניני קרקעות או מסדר להוצאה לפועל או בוררים, בין שהצג של נפקד או בגדו, או ימין למטה שלם בגד הנפקד או המפורסר או במצעות.

ובסעיף 2 אבי מציע את הנוסח הבא:

"התישבות של זכות תביעה תעכב במקומות הנפקדות".

הוחלט: להעביר את הסעיף פתוח עד לישיבה הבאה.

הישיבה נבעלה בשעה 11.00.